

Yaddaşlarda yaşayanlar

Tofiq Bayram:

Məni təxribata çəkmə, partkom...

Əvvəlcə onu xatırladım ki, 2019-cu ilin dekabrında Bakıda – Opera və Balet Teatrında Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin 85 illiyinə həsr olunmuş tədbir keçirilirdi. Dostumuz İqar Həsənovun təşəbbüsü ilə həmin tədbirdə mən də iştirak etmişdim. Ertəsi gün toplantı haqqında qələmə aldığım təəssüratda belə bir fikir də var idi: “Yubiley iştirakçıları arasında yaxından salam-kəlamım olmuş mərhum şair və yazıçıları görməyəndə onların ruhuna rəhmət oxumağı özümə borc bildim. Fikrət Sadiq, Balasadiq, Nahid Hacızadə, İlyas Tapdıq, Oqtay Rza, Xəlil Rza, Tacəddin Şahdağlı, Şəmşad Rza, Firudin Ağayev, Eldar Baxış, İbrahim Göyçaylı, Camal Yusifzadə, Əlibala Hacızadə, Qaçay Köçərli ... hamısı ilə ya çörək kəsmiş, ya da bir yerdə çalışmışdıq”.

Göründüyü kimi, bu siyahını qələmə alanda Tofiq Bayramı unutmuşdum. Halbuki, görkəmli Azərbaycan şairi, milli təəssübkeşliyin etalonlarından biri, sözlə qəsr, qala yaratmağın ustası, ədəbiyyata çörək ağacı kimi deyil, məhz ədəbiyyat kimi baxmağı bacarmış Tofiq Bayramın adını unutmağa haqqım yox idi. Onu tələbək illərimdən tanıyırdım və sonralar müəllim işləyəndə üç dəfə onunla görüş təşkil etmiş, iki tədbirin aparıcısı olmuşdum. Yeni, yaddaşımda Tofiq Bayramla bağlı xeyli xatirə yaşayır. Onun şeirlərini kim sevmir ki:

**Sərhəd məftillərində
Bu kobud əllərimlə
Bir muğamat çalaram,
Azərbaycan deyəndə!**

misralarını qələmə almış bu insan sözdən rəng kimi istifadə edərək lövhə də yarada bilirdi:

**Duvağa bürünüb yola düşürsən,
Qonşular telinə çiçək bağlayır.
Ay bacım, sən haldan-hala düşürsən,
“Vağzal” çalınır, anam ağlayır.**

O, həm də...“Lazım gəlsə, gözümün qarasını verərəm, Qarabağı vermərəm!” – qətiyyəti ilə yaddaşımda birdəfəlik qalır.

Bəli, yaddaşımda onunla bağlı çoxsaylı xatirələr var və indi onların bəzilərini rubrikamızın oxucularına təqdim etmək istəyirəm:

Bəlkə “pasılka” da göndərən oldu

Yetmişinci illər idi. Filarmoniyada Tofiq Bayramla görüş keçirilirdi. Zal tələbələrle dolu idi. Sual yazılmış məktublar sel kimi “axırdı”. Tofiq müəllim

lim zaldan məktubları gətirən qızları göstərərək dedi: – Bu qızları oğlanlarla əvəz edin, bəlkə məktub yox, “pasılka” da göndərən oldu.

Partkom, məni təxribata çəkmə

İndiki Su İdmanı Sarayının yerləşdiyi ərəzidə Bakının ən tanınmış peşə məktəblərindən biri var idi. İnstitutu təzə qurtardığım illərdə orada “Estetik tərbiyə” fənnindən dərs deyirdim. Tanınmış ədəbiyyat, incəsənət xadimləri ilə çoxsaylı görüşlər keçirirdik. Tofiq Bayramı da çağırdıq, gəldi. Direktorumuz Mərhəmət Həsənova məni şairə təqdim edərək dedi: İttifaq müəllim də şeir yazır, bizim partkomdur.

– Partkomdursa, şeir yazmaz, şeir yazırsa, ondan partkom olmaz – deyərək Tofiq müəllim bildirdi.

Mən də cavabsız qalmadım: – Onda Yazıçılar İttifaqının partkomunu çöldən gətiriblər?

Tofiq Bayram özünəməxsus amiranəliklə diləndi:

– Partkom, məni təxribata çəkmə!

Avara olduğumu bildirdim, avar olduğumu isə bu gün öyrəndim

Tofiq müəllim Rəsul Həmzətovun “Mənim Dağistanım” kitabındakı şeirləri çox ustalıqla tərcümə eləmişdi. Bir tədbirdə tarix müəllimimiz Mirhəsən Seyidov həmin şeirlərin məziyyətləri barədə danışarkən dedi: “Avar olmayan kəsin avar mənəviyyatına bu qədər dərinləndən bələd olması inandırıcı deyil. Hər dəfə mənə elə gəlir ki, Tofiq Bayram məhz avardır”.

Məclisin sonunda söz şairin özünə verildi və o bir gülməcə ilə başladı:

“Avara olduğumu çoxdan bildirdim, avar olduğumu isə bu gün öyrəndim”.

Kələm rəngli “Moskviç”

Neftçilərin Bayıldakı Mədəniyyət Sarayında Tofiq Bayramla görüş keçirilirdi. Tədbir iştirakçılarına hədiyyə etmək üçün gətirdiyi kitablar maşının da qalbmış. Maşının açarını verdi ki, cavanlardan kimsə gedib kitabları gətirsin. Mən də açarı cavanlardan birinə verdim ki, get “salatoviy” “Moskviç”in yük yerini aç, kitabları götür.

Oğlan mənim dediyim rəngi başa düşə bilməyəndə şairin özü işə qarışdı: “Oğlum, get, bax, orada kələm rəngində olan birçə maşın var”.

Yazıçılar İttifaqındakı dostlarımı bura çağırırdım...

Tofiq müəllimi növbəti dəfə məktəbimizə dəvət etmişdik. “Prezidium”da yanaşı oturmuşduq. “Valekardın...” şeirini özünəməxsus tərzdə oxudu. Sonra isə “Vağzal” çalınır”a keçdi. Körpəlikdən canımda əsəb problemləri olduğuna görə rıqqətli nə isə eşidəndə və ya görəndə çox tez kövrəlirdim. Şairin həmin ifaları da gözlərimi yaşartdı. Kövrəldiyimi görəndə, üzümə vurmadı.

Tədbirdən sonra həyatımıza yeni çəkilmiş asfaltın üstü ilə insan yanağında yaş axırmış kimi gedən nazik su “cizgisini” görəndə dedi: “Tofiq Bayramın şeiri belədir, nəinki partkomu, həttə asfaltı da kövrəldir”.

Mərhəmət xanım cavab verdi ki, qrunut sularındır, iki ildən bir asfalt çəksək də, yenə də həyətdən su çıxır.

– Araq olsaydı, çarəsi vardı, Yazıçılar İttifaqındakı dostlarımı çağırırdım, iki günlük iş var, – deyən şair gülməyə başladı.

Yada düşməli simalardan biri

1998-ci il sentyabrın 24-də Suraxanı rayonunun Əmircan qəsəbəsində Tofiq Bayramın büstünün (o, 1991-ci il aprelin bu günlərində dünyasını dəyişmişdi) və onun adını daşıyan istirahət parkının açılış mərasimində ulu öndər Heydər Əliyev də iştirak edirdi. Şair Qabil ümummilli liderə “Heydər müəllim!” – xitabı ilə başlayan çıxışında dedi ki, ölkənin bu ağır vaxtında Siz bu işləri görürsünüzsə, mən bütün yazıçı və şairlərimiz adından Sizə təşəkkür edirəm.

Ulu öndərin cavabı daha maraqlı idi. O, dedi ki, elm, ədəbiyyat, mədəniyyət xadimləri ölkənin bütün vaxtlarında, bütün vəziyyətlərdə yaddan çıxmamalıdır.

Xatırlatma

Bu rubrika yaşım, təcrübəm və uzun illər boyu ədəbi-mədəni mühitdə olduğuma görə redaksiya rəhbərliyinin son dörd-beş ayda mənə göstərdiyi etimadın təzahürüdür. Ona görə də yuxarıda dediyim kimi, ancaq şəxsən tanıdığım, bir yerdə işlədiyimiz və ya dostluq etdiyimiz insanlar haqqında xatirələrimi yazıram. Bu faktı xatırlatmaqda məqsədim odur ki, kimsə “mənim atam haqqında da yazın” – deməsin. Şəxsi tanışlığım olmayanlar haqqında yazsam, inanmıram ki, fikirlərim bu xatirələrdəki qədər səmimi olsun.

**İttifaq MİRZƏBƏYLİ,
“Xalq qəzeti”,
Əməkdar jurnalist**